

MARIK SÁNDOR

A véletlen pályaválasztástól a nagydíjig

Beszélgetés Balázs Attilával a munka iránti alázatról, a fotózásról és díjakat nyert fényképeiről

Fotó: Olajos Tamás

Balázs Attila fotóriporter számára különösen jól kezdődött a 2015-ös esztendő. Január 19-én hirdették ki a 33. Magyar Sajtófotó Pályázat eredményét, amelyre 243 fotográfus összesen 7164 képpel nevezett, s ezen a legjobb emberközpontú dokumentarista fotográfiaért odaítélt André Kertész Nagydíjat¹ kapta. Néhány nappal később, a Magyar Kultúra Napján Nyíregyháza Megyei Jogú Város Barzó Endre-díját² vehette át, amelyet évente egy, a megyeszékhelyen hosszabb ideje eredményesen tevékenykedő alkotóművésznak adományoznak. Balázs Attila negyvenöt éves, fotózással huszonnyolc éve foglalkozik. Azóta ismerjük egymást, kissé nehezünkre is esett magázódnia az interjú során.

– *Valóban teljesen véletlenül lett fényképész?*

– Egy szóval válaszolva: igen, de a történet megértéséhez messzebből kell indulni. Érettségi táján egyszerűnek látszott a pályaválasztás. Ugyanis a nyíregyházi Kossuth Lajos Gimnáziumban egy nagyszerű tanárnő, Szentpéteri Zoltánné tanította a földrajzot, aki olyan jól felkészített, hogy az Országos Középiskolai Tanulmányi Versenyen tizedik helyezést értem el. Számomra a földrajz jelentette a jövőt. Megjegyzem, a Kossuthban akkoriban remek fotószakkör működött, ahová fiú osztálytársaim többsége járt is – én azonban a lógyakorlatokat és a menetdal-versenyeket választottam. Maradék szabadidőmben a földrajzot és a biológiát tanultam az egyetemi felvételire.

¹ André KERTÉSZ, eredeti nevén Kertész Andor (Budapest, 1894. július 2. – New York, 1985. szeptember 28.) magyar származású híres fotóművész. 1925-től Párizsban, 1936-tól New Yorkban élt és alkotott.

² BARZÓ Endre festőművész (Nyíregyháza, 1898. május 5. – Nagykálló, 1953. augusztus 25. Barzó Mihály neves nyíregyházi építész fia. A Képzőművészeti Főiskolán diplomázott, javarészt Budapesten alkotott. Nyíregyházán több sikeres kiállítása volt életében, halálának kerek évfordulóin emlékkiállításokat rendeztek.

A földrajz, köszönhetően középiskolai tanáromnak, és Hanusz Árpád főiskolai tanárnak, aki az egyetemi felvételig felkészített, jól sikerült. A biológia azonban nem, mert nem vettek fel a Kossuth Lajos Tudományegyetemre, Debrecenbe. Apukám – aki magyar-történelem szakos tanár – javaslata volt, hogy ha már így alakult a helyzet, a következő évi felvételre jobban fel kell készülni, és járjak Debrecenbe egyetemi előkészítőre. Ez azonban nem töltött ki elég időt, s ekkor jött a következő ötlet: ha már Debrecenbe járok, meg kellene tanulni egy szakmát, az a biztos, ha az embernek van egy szakmája. Érettségivel ez összeegyeztethetőnek is látszott. Mivel apukámnak ismerőse volt a 117. számú Ipari Szakmunkásképző Iskola igazgatója, elmentünk hozzá tanácsot kérni. Azt mondta, két lehetőség van, ötvös vagy fényképész lehetek. Én feltettem az akkori 18 évesek legjellemzőbb kérdését, hogy melyiknek kell kevesebbet dolgozni. Kapásból mindketten rávágták nevetve: a fényképésznek, mert csak megnyomja a gombot, és kész. Nem biztos, hogy teljesen komolyan mondták. A terv valóra váltáshoz azonban kellett még egy szakmukástanulói gyakorlati hely is, ami Czékmann István fényképész műterme lett Nyíregyházán. Így összeállt a kép: Debrecenben jártam a szakmunkásképzőbe és az egyetemi biológia előkészítőre, Nyíregyházán pedig a szakma gyakorlati alapjait tanultam és tovább gyarapítottam a földrajztudásom Hanusz Árpád tanár úrnál, aki későbbi életemre is nagy hatással volt. Eljött a következő egyetemi felvételi ideje, de akkorra annyira megszerettem a fényképezést, hogy eldöntöttem, fotós leszek. Köszönhetően Czékmann „Patyi” bácsinak, gyakorlati mesteremnek és Vencsellei István fotóművésznek, aki a szakmunkásképzőben volt szaktanárom. Ismét a szülői befolyás módosított kicsit a hevéleten: nem úgy van az, hogy egyszerűen veszni hagyjuk a diploma lehetőségét, ami már majdnem megvan. Kapóra jött egy mentőötlet: a Nyíregyházi Főiskolán akkor indítottak egyszakos földrajztanári képzést levelező tagozaton, s mivel a földrajz volt az erősebb tárgyam, így ez a lehetőség nagyon megfelelt nekem. Aztán már csak egy minisztériumi jóváhagyást kellett beszerezni, mert két képzésben egyszerre általában nem lehetett részt venni, de ez is sikerült. És beleméremültem a fotózás rejtelmeibe, vagy inkább elkezdődött egy máig tartó szerelem.

– *A fényképész és a fotoripporter munkája jelentősen eltér. Nem okozott ez gondot?*

– A műtermi fényképész – a „mosoly albuma” – és a „száguldó riporter” csak a külső szemlélő számára két véglet. Az egyik jól kiegészíti a másikat. Számomra jó iskola volt a Czékmann műhely – szándékosan mondok műhelyt, mert a műterem csak az egyik rész, a műhely legalább ilyen fontos. Patyi bácsitól azt lehetett megtanulni – amit otthon a szüleimtől is mindig láttam –, hogy sokat, és tisztességesen kell dolgozni. Legendák keringenek a városban a munkabíráásáról. Az én kedvenc történetem az, hogyan ért véget a munkanapom, amikor egy hétvégén fényképeztem tizenkét esküvőn, és elvégeztem a rám osztott labormunkát. Ehhez azt kell tudni, hogy akkoriban kezdte térhódítását a színes technika, és átfolyó rendszerben áztattuk ki a színes képekből a fixirt. Az esküvők is stresszt és komoly fizikai munkát jelentettek, utána pedig a fotók előhívása sokáig tartott. Amikor már órák óta folyt a csapból a víz, nyáron is 15 fokos jött, már szinte jéggé dermedt a kezem. A végén mondtam, készen

vagyok, megköszöntem, hogy itt dolgozhattam – minden munkanapot így fejeztünk be –, most már elmennék. Jócskán benne voltunk már a vasárnap estében. Patyi bácsi fölhúzta a szemöldökét, s azt mondta: jól van, Attilám, de ki fog kitakarítani? Elszégyelltem magam, hiszen munka után sohasem maradt rendetlenül a Czékmann-labor. Kitakarítottam, aztán megismételtem a kérést, mire az „Öreg” bólintott: így mindjárt más. Engem ez akkor sem zavart, utólag pedig kifejezetten hálás vagyok érte.

– *Hogyan lett a Kelet-Magyarország munkatársa viszonylag hamar, mindössze húszévesen?*

– Ez is egy fatális véletlen. Egy-két emberen kívül, akik döntöttek – gondolom –, mind a mai napig senki nem tudja, hogyan kerültem oda. A Keletről a Czékmann-műteremből tudtam, mert a lap fotósai oda jártak kávézni, beszélgetni, és oda hozták kidolgozásra a maszek munkáikat. Az a kép maradt meg bennem, hogy a Kelet riportereinek milyen jó dolguk van, mennyire változatos a munkájuk. Azt sem volt nehéz megsaccolni, hogy mennyit keresnek – pluszban. Röviden: tetszett, ahogy élnek. 1989 nyara sajátos időszak volt. Akkor alapította meg Burget Lajos újságíró az új, független hetilapot, a Határ-Szél, ahová átment a Kelet egyik fotósa is, Jávor Laci. Egy másik fotós zűrös közlekedési balesetbe keveredett, és elhagyni kényszerült a lapot. Nyári szabadságra azonban ilyenkor is elmentek a riporterek, és külsősök segítettek. Megtiszteltetés volt, hogy Elek Emil, az akkori fotórovat-vezető nyár elején megkérdezte, tudnék-e időnként feladatot vállalni, míg távol lesz. Nekem minden vágyam az volt, hogy bekerüljek a Kelethez, mégis nemet kellett mondanom. Ugyanis egy barátommal megszerveztünk egy másfél hónapos autó-stopos nyugat-európai utat, s már csak két-három nap volt hátra az indulásig. Nem hagyhattam cserben a társamat, hiszen ha lemondok, ő sem tudott volna menni. Emil akkor neheztelt is rám, de valahogy megoldotta. Mi augusztus közepén tértünk haza. Nagy szó volt akkoriban, hogy két fiatal elmegy autóstoppal Nyugatra. Például Párizsba, ahol láttuk a párizsi forradalom bicentenáriumának ünnepségét. Megmaradt bennem a kép az indiai delegáció elefántjairól, amint konfettit szórnak, vagy a szovjet tankok személyzetének hasonló attrakciójáról. Jártunk Spanyolországban, Mallorcán, és sok más, addig jószerével elérhetetlen helyen. Pontosan emlékszem, 1989. augusztus 18.-a délutánján találkoztunk a Kossuth tér sarkán Suri Attilával, a Kelet fotósával. S miközben én tettere kész voltam, tele élményekkel, ő arról panaszkodott, hogy mindenki szabadságon van, rengeteget kell dolgozni, és jön az ünnep is. Erre én félig viccesen azt mondtam, hogy szerintem lenne jó megoldás. Itt vagyok én, tehetséges fotóriporter – megjegyzem, ez részemről blöff volt, addig még nem is próbáltam újságfotót készíteni –, miért nem intézed el, hogy segíthessek neked? Inkább élcelődés volt ez, mint komoly ötlet. Suri Attila viszont a homlokára csapott, s azt mondta, gyere csak velem. Meg sem álltunk Angyal Sándor főszerkesztő-helyettesig. Elsorolta a gondjait, bemutatott engem, mint tehetséges fényképészt, aki tudna segíteni neki. Együtt bementünk Kopka János főszerkesztőhöz, aki azzal reagált, hogy előbb-utóbb úgyis kell egy gyakornok, kipróbálhatnak engem is, s ha beválok, beszélhetünk a továbbiakról. Hozzátette: már másnap segítsék Attilának. Amikor kijöttünk a főnökségtől, akkor kezdtem gondolkodni, mi is lesz most, hiszen nekem nincs is fényképezőgépem...

– Nyilván került valahonnan, hiszen emlékezetem szerint jó képekkel mutatkozt be...

– Természetesen a mesteremnél kötöttem ki, akinek beszámoltam a történetekről. Adott egy, a célnak megfelelő Chinon kamerát, és az esélytelenek nyugalmával elkezdtem dolgozni. Kísérleteztem, más látószögökből igyekeztem fényképezni, mint szokásban volt. A képek elnyerték a szerkesztők tetszését, még az első oldalra is került tőlem nagyméretű fotó. Lényegében napok alatt bedolgoztam magam és felvettek három hónap próbaidőre. Nem sokkal később hazaérkezett Elek Emil, és reggel ott talált a fotórovat rezidenciáján. Tőlem tudta meg, hogy ott dolgozom. Jóval később mondtam el neki, amikor már barátságban voltunk, ahogy akkor rám nézett, az minden volt, de megnyugtató semmiképpen. Aztán az idő, az alázat, a kitartás meghozta az eredményt: látta, hogy megbízhat bennem, nem csinálom rosszul, végül összecsiszolódtunk. Jó kapcsolatba kerültünk, s mindmáig kifejezetten kellemesen emlékszem az együtt töltött munkaévekre, a majdnem húsz évre.

– *A fényképész és a fotóriporter munkája – mondhatjuk – egy tőről fakad, mégis lényegesen különbözők. Könnyű vagy nehéz a váltás?*

– A fényképész munka után a fotóriporteri nagyon nehéz. A műtermi fényképésznek ugyanis megvan az az előnye, hogy egy számára ismert, adott térben dolgozik. Bemennek az ügyfelek, leülteti őket, és megnyerő kommunikációval el lehet érni, hogy abban a műteremben az idő alatt, amíg a fényképek elkészülnek, mindenki biztonságban, jól érezze magát, felszabadult tudjon lenni. Bizonyos korlátok persze vannak, mert amilyen jól ismeri a terepet a fényképész, annyira új és ismeretlen az ügyfélnek: vakító reflektorok, cserélődő hátterek, forgószékek. Kellő gyakorlattal azonban mindezt fel lehet oldani. A fotóriporternek viszont ugyanilyen jól kell ismernie a szakmát, kommunikációs készséggel is kell rendelkeznie. Viszont változó térben mindig új alanyokat kell megtalálnia, akiket általában a saját környezetükben fényképez. Tehát a fotósnak kell többet és jobban alkalmazkodni, neki kell rugalmasabbnak lennie, hiszen nemcsak az illető személyre, hanem a környezetre is figyelni kell. És akkor még nem beszéltünk a fizikai megterhelésről, mert vinni kell az összes felszerelést, sok olyat is, amire nem lesz szükség, de szükség lehet. Az én hátizsákomban most mindig van egy gépváz, több objektív, általában három-négy vaku, laptop, különféle töltők, a praktikus apróságokról nem beszélve. Az egész körülbelül tíz kilogramm. Ha egyszerűbb munkára ismert helyen kerül sor, nem kell minden, de akkor is cipelek hat-nyolc kilót. Összegezve a különbséget: ha a fotóriporterek rendszeresen új helyszíneken nagyon jó technikai színvonalon, szépen bevilágított, szépen komponált képeket készítenek, akkor egy idő után szükségszerűen sokkal gazdagabb ismeretanyagra tesznek szert, mint a műtermi fényképészek.

– *Mi a nehezebb, a témaválasztás vagy a kivitelezés? Szerintem egy jó téma lényegében meg is határozza a végeredményt...*

– Egy „átlagos témánál” fontos a kivitelezés, hogy a kép technikailag jó legyen és szépen komponált. A szép kompozíció a „nagyon jó témánál” is lényeges, de az ilyenek esetében a kisebb-nagyobb technikai hiányosságok fölött gyakran szemet hunynak a

befogadók, a nézők, sőt a szakma is. Mondok példát. A kijeji Függetlenség terén – a Majdanon – tartott tömeggyűleésekről a legnagyobb hírügynökségek legjobb fotoriporterei is küldtek bemozdult, életlen felvételeket. Tudni kell, hogy amikor egy eseményről közlendő képriport összeáll, akkor az ilyen technikai hiányosságoknak a riporton belül funkciója lehet, akár pluszt is adhat az atmoszférához. Meglehet például, hogy futás közben készült az a felvétel, vagy éppen vetődve, mert lőttek. Számos olyan dolog történhet, ami nem teszi lehetővé a tökéletes technikai kivitelezést. Erre nagyon jó példa Lakatos Péter képe, amellyel első díjat nyert a World Press Photo, a világ legrangosabb fotópályázatának hírkép kategóriájában. Tragédiát örökített meg 2010 májusában: egy férfi felmászott a budapesti Szabadság híd pillérjének tetején lévő Turulmadárhoz. Az MTI rendőrségi tudósítójaként, természetesen a szakemberekkel egy időben a helyszínre érkezett és figyelte az eseményeket: lejön, nem jön, mi történik – mint már annyi más alkalommal. Most azonban váratlan fejlemény következett be: egy távcsövön figyelő tűzoltó odaszólt, hogy „most figyelj, felgyújtotta magát...”. A riporter felemelte a kameráját, de pontos célzásra már nem volt idő, az égve zuhanó öngyilkos embert csak „kapásból” tudta megörökíteni. A kiváló technikával dolgozó gyakorlott fotós képe sem lett kifogástalanul éles, a hírképek között mégis a legjobbnak minősítették. Ráadásul a zsűri pozitívként emelte ki az apró technikai hiányosságot, a bemozdulást, amely még hitelesebbé is tette a felvételt. Összességében az a véleményem, hogy a témaválasztást és a kivitelezést nem lehet elválasztani egymástól, együtt alkotnak egészet.

– *Ha már díjnyertes képnél tartunk, vegyük sorra Balázs Attila néhány díjazott fotóját, szép számmal vannak. 1993-ban a Magyar Sajtófotó Pályázat sportkategóriájának első díja nyitotta a sort, a második pedig egy életéért küzdő őz volt, amehéért 1995-ben a legjobb egyedi hírképért járó Escher Károly-díjat érdemelte ki. Hogyan emlékszik vissza ezek készítésére?*

– A konkrét kép története előtt szeretném elmondani azt a véleményemet – amit környezetemben régóta ismernek –, hogy bármiről lehet „szép képet”, illetve „jó képet” készíteni, csak bizonyos esetekben ehhez több idő kell. Nem akarok itt extrém példákat előhozni, de vannak dolgok, amelyek a közvélekedés szerint csúnyák, visszataszítóak. Kellő tanulmányozás, körültekintő munka után azonban ezekről is lehet barátságos, kellemes hatást keltő fényképet készíteni – de semmiképpen sem úgy, hogy „odamegyek, megnyomom a gombot” és kész. Az, hogy egy kép szép meg jó, az önmagában csak arra elég, hogy azt mondják a készítőjéről, stabil, jó színvonalon dolgozik, és bármikor lehet rá számítani. Ez is lényeges egyébként a mai világban, de ahhoz, hogy a fotós olyan képeket adjon ki a kezéből, ami meg is marad az emberek emlékezetében, többre van szükség. Az kell, hogy olyan témákat, vagy az adott téma bemutatásához olyan eszközöket válasszon, ami azonnal fölkelte az emberek figyelmét, és egy pillanat alatt beégetődik az emlékezetükbe. Azt előre megmondani, hogy egy kép esetében mi lesz a végkifejlet, nagyon nagy tudás lenne, és én még nem tartok ott. Szeretnék is egyszer eljutni odáig, hogy előre meg tudjam mondani: erről a témáról ilyen vagy olyan felvételeket fogok készíteni, és az olyan érdekesen és újszerűen lesz megjelenítve, hogy valamilyen szakmai elismerést fog kivívni magának. Esetleg sok,

a fényképezés iránt érdeklődő olvasó évekkal később is emlékezni fog rá. Nem tudok ilyet mondani. Az viszont talán már jó eredmény, hogy ha elkészíték egy sorozatot, fölismerem a lehetőséget és elküldöm szakmai pályázatra. Ez az első lépcsőfok; az ember ne menjen el a szerencséje mellett.

– *Nézzük a konkrét példákat, először az elsődíjas sportfotót!*

– Görkorsolyásokat fényképeztem Nyíregyházán, erről szóló sorozatomat értékelték a sportkategoría legjobbjának. A zsűri szerint a témaválasztás volt a döntő, de a kivitelezésről is elismerően szóltak. Ugyanis mi volt a kilencvenes évekig a sajtófotó pályázaton: foci, vízilabda, atlétika – a sportképek között nagyjából ez volt a felhozatal. Talán még pimaszságnak is számított, hogy egy fiatal „titán” vidékről a megszokottól teljesen eltérő képeket adott be, sőt arról vita is volt, hogy egyáltalán helye van-e a görkorsolyás képeknek az adott pályázaton.

Görkorsók. Országos Sajtófotó Pályázat 1993 – Sport kategória I. díj. Az öt képből álló sorozat egyik felvétele.

Riportalanyaim az utcán szerveződtek egy új lakónegyedben, keresték a helyüket, az önmegvalósítás lehetőségeit. Megtetszett, hogy a srácok nem céltalanul lődörögnek, hanem akarnak valamit, még ha a maguk sajátos módján is. Két vagy három estét töltöttem velük, ismerkedtünk, fotósszemmel azt kerestem, hogy mit, milyen pillanatokat lehetne, kellene elkapni. Látványos, lendületes felvételekről volt szó, amelyek nem véletlenül elkapott mozdulatokról készültek. Nem túl sokszor exponáltam, három filmtekerceset „lőttem el”, maximum 120 kockát, ezekből választottam később a pályázati sorozatot, öt képet. Összehasonlításképpen: ma a digitális technika korában 120 felvételt egy unalmas sajtótájékoztatón is készítenek.

– *Hogyan sikerült lencsevégre kapnia az életéért jéges vízben küzdő özet? Az a kép egy pillanat alatt emlékeztetéssé válik..., senkinek sem lehet közömbös.*

– Nekem is emlékezetes. Mint ahogy az is, hogy sok szakmabeli azt mondta arra a felvételre, csak szerencsém volt. Ilyenkor én mindig apukámra gondoltam, akitől azt hallottam még kisgyerekként, hogy szerencséje csak annak van, aki tesz is érte. A kép története a következő: árvízi tudósításért mentünk Balogh Géza kollegámmal 1994-ben. Ő riportot írt a levonuló árról én pedig képeket készítettem. Kisvarsánynál leereszkedtünk a Tisza töltésén, ahol láttuk, hogy többen tanakodnak, mutogatnak az ártér irányába. Kérdésünkre elmondták, hogy percekkel a mi érkezésünk előtt egy őz megriadt és bemenekült az ártérbe. Mondták azt is, hogy az őznek vissza kell

jönnie, vagy ott fog elpusztulni, mert arrafelé nincsen szárazföld. Ugyanis egy nagy kanyarulatot ír le a folyó, az őz számára a legközelebbi szárazföld – akármerre ment, vagy sodródott is –, az a pont, ahonnan elindult. A történethez tartozik, hogy a közelben disznóölés volt, az emberek többsége visszament oda – a kollégám is velük tartott –, mondván, hogy az őznek már úgyis mindegy. Én azonban maradtam. Kétórányit guggolhattam a hó-

Tiszaí ár, Kisvarsány. Országos Sajtófotó Pályázat 1995 – Escher Károly díj. A legjobb Magyarországon készült egyedi hírkép. (Beválogatták a XX. század legjobb magyar képei közé.)

ban, amikor megjelent velem szemben az őz. Még most sem tudom elérékenyülés nélkül elmondani, mit lehetett látni az őz szemében. Azt, hogy minden ösztönét elnyomva – amelyek eredendően az ellen szóltak, hogy egy ember irányába törje maga előtt a jeget –, azért harcolt, mert az embertől remélt segítséget. Azt éreztem, hogy tudja: ha nem ér közelebb hozzám, el fog pusztulni. Húszméternyre tőlem adta föl. Ami döbbenetes, végig szemkontaktusban voltunk. Az a segélykérő tekintet örökre emlékezetes marad. Biológiával foglalkozóként az is kavargott a gondolataimban, hogy a természet itt felülíródott. Az életéért küzdő őz olyat tett, amit a természetes életben az ösztönei soha nem engedtek volna meg: oda akart érni egy emberhez. Amikor elmerült, sokáig nem tudtam eljönni a helyszínről. Rengeteg képet készítettem, de csak egyet hagytam meg. Azt, amelyiket beadtam a pályázatra. A képet azt követően több kiállításon is bemutatták, és beválogatták a XX. század legjobb magyar fotói közé.

– *Van még néhány kép, amelyről kérdezni szeretném, bár nem díjazott sajtófotó. Ambrus Attila börtönnapjairól és szabadulásáról sok olyan újság is Balázs Attila képeit közölte, amelyek saját stábot küldtek a sátorlajújhelyi büntetés-végrehajtási intézetbe az alkalomra. Vajon miért?*

– Ez egy hosszabb történet. Amikor Ambrus Attila, a Viszkis³ megkezdte börtönbüntetését, óriási sztár volt. Szinte zarándokolt hozzá a média, mindenki riportot akart készíteni vele, mindenki le akarta fényképezni. A felfokozott médiaigényt hosszú ideig ki is elégítette, imponált neki. Ám ahogy kezdett megváltozni, ahogy lekötötte a tanulás, valamint a kerámiakészítés, már nem akarta a nagy nyilvánosságot. Amikor közeledett a szabadulás ideje, az MTI-nél úgy látták jónak a szerkesztők, hogy még utoljára készüljenek képek a kerámiázó Viszkisről, s erre engem jelöltek ki. A bün-

³ Ambrus Attila a kilencvenes évek legismertebb sorozatrablója volt Magyarországon. Harminc pénztüntetést fosztott ki hat év alatt, amiért a bíróság tizenhét év börtönbüntetésre ítélte. A büntetés-végrehajtási intézetben leérett-ségzett, megtanult angolul, kitanulta a kerámiázást valamint az egyik főiskolán elvégezte a kommunikáció szakot. Jó magaviselete eredményeképpen 2012. január 30-án, tizenkét év letöltése után szabadult.

tetés-végrehajtási intézettől hamar választ kaptam a felkérésre: Ambrus Attila semmilyen médiaszereplést nem vállal. Fordítottam egyet a dolgon, hogy akkor a fényképezés mindennapjairól készítenék képriportot. Kaptam időpontot, kísérőt, jártam festőknél, testépítőknél, börtönkórházban és sok más helyen, ahol éltéltek tartózkodtak. Rákérdeztem konkrétan a kerámiaműhelyre is. Mondták, ott is fényképez-

Ambrus Attila kedvenc kerámiáival, még a börtönben. 2012. január. (A szabadulás képei: http://index.hu/galeria/index/bulvar/2012/01/31/szabadlabon_a_vizskis/)

hetek, de Ambrus Attila írásba adta, hogy semmiféle médiaszereplést nem vállal, tehát előbb ki kell őt hívni onnan, én csak aztán fényképezhetek. Így is történt, míg átrendezték a műhelyt, addig ketten maradtunk az előtérben. Én pedig bemutatkoztam és megkérdeztem, mi lenne, ha hosszú idő után most kivételt tenne, úgys hamarosan szabadul és nem lesz rá több alkalom. Jót nevetett, s azt mondta: rendben, valóban régen voltam újságban, készítsen rólam is pár képet. Ezek a fotók később bejárták a sajtót. Ráadásul a kerámiák szépek. Érvényesült a mondás: jó munkához idő kell, s abból a Vizskisnek volt sok. Ő pedig meg is akarta tanulni a szakmát, szabadulása óta kerámia készítésből él. Huszonötezer internező „lájkolta” már munkáit a Facebookon. A sátoraljaújhelyi képekre is többen mondták: szerencsém volt. A hátteret, persze kevesen ismerték. Ha én belenyugszom az elutasításba, soha nem születtek volna meg.

– És hogyan készültek a szabadulás képei? Azokkal is szerencséje volt?

– Ekkor valóban szerencsém volt. Amikor a Vizskis szabadult, az MTI két fotóst küldött a helyszínre – Miskolcra és Nyíregyházára –, mert nem mondták meg, hogy pontosan mikor fog szabadulni, csak annyit tudtunk, hogy 0 óra és déli 12 óra között hagyhatja el a börtönt. Azt sem tudtuk, hogy a két kapu közül melyiken lép majd ki, ezért felosztottuk magunk között a kijáratokat. Én mentem a hátsó kapuhoz, amely a kevésbé reális volt. Ugyanis akkor megint nagy volt a médiaérdeklődés, rengeteg újságíró, fotós, operatőr várt Ambrus Attilára, ezért a főbejáratra tippeltünk. Nos, hajnali 3 óra előtt néhány perccel a hátsó kapun lépett ki. Nekem „beugrott”, hogy már szabad ember, ezért hozzá kell járulnia, hogy a fénykép – amelyen felismerhető –, a médiában megjelenjen. Ismerősként léptem oda hozzá, amikor beült az autóba, és megkérdeztem: Attila, hozzájárulsz, hogy a fotód az MTI-ben megjelenjen? (Druzsák vagyunk, első találkozásunk idején összetegeződöttünk.) Egyedül én tettem fel az egyébként kötelező kérdést, az Origó videó felvételén látható, hallható is a válasz, hogy „Attila, igen!” Többen felsóhajtottak: mégiscsak volt egy ember, aki feltette a

jogilag fontos kérdést, így nem kellett „kikockázni” a megjelenő képeket. Nem vicc ez, mert ha nincs meg dokumentálhatóan a kérdés és a válasz, egy dörzsölt ügyvéd javaslatára sorra beperelhetette volna a lapokat a személyiségi jogai megsértése miatt, és komoly kártérítési összegeket söpörhetett volna be. Persze, kisebb dolga is nagyobb volt ennél, de az elméleti lehetőség fennállt.

– *A hajléktalan történetéről azt olvastam a Sajtófóto Pályázat hivatalos honlapján, hogy a 62 éves Antal Barnabás József másfél éve él az utcán, Nyíregyházán. Karácsony éjjelén felvette a Katolikus Karitásztól kapott legjobb ruháját, hogy részt vegyen az éjjeli misén – ez a témája a sorozatának. Hogyan ismerte meg éppen ezt a szimpatikus hajléktalan embert?*

– Ez a történet a fiamat dicséri. Egy alkalommal hazajött és elmondta, hogy a társaival beszélgettek egy Kossuth téri padon, amikor odament hozzájuk egy idősebb ember, és megkérdezte, nem zavarná-e őket, ha közéjük ülne. Nem volt lepusztult, bár jólöltözött se, amolyan az idősek közötti átlagos. Agresszív sem volt, csak elmondta az élettörténetét, majd beszélgettek kicsit, aztán elment, nem kért semmit. Gondoltam, csak egy

Hajléktalan férfi az éjjeli misén, 2014 karácsonyán. Országos Sajtófóto Pályázat 2014 – André Kertész Nagydíj. (A teljes sorozat: http://www.sajto-foto.hu/hu/2014/kepek/balazs-attila-fotoi/sorozat_20)

hajléktalan lehetett, és elkezdett érdekelni a történet, olyan szemmel néztem a várost, hogy felismerem-e azt az embert. Korábban már próbálkoztam a hajléktalan-témával, készítettem is képeket, de nem tetszettek, nem jutottak túl azokon a fotókon, amelyekből már elég sok jelent meg az újságokban. Később kiderült, hogy jártamban-keltemben láttam már azt az embert, akiről a fiam beszélt, de éppen az előbb említettek miatt nem ragadta meg a képzeletemet. Míg nem tavaly a római katolikus templom karácsonyi koncertjére mentem fényképezni, és a sekrestyés megállított, hogy neki van egy története egy emberről. Meghallgattam, ő pedig kinyitotta az oldalajtót, és mutatta, hogy akiről beszélt, ott ül a bal oldali második sorban. És akkor rájöttem, hogy arról az emberről van szó, akit én többször is láttam a városban, le is akartam fényképezni, de végül nem jött össze. Ráadásul ő az, aki a fiamékkal beszélgetett a téren. A koncert után bemutatkoztam, kértem, mondja el nekem is a történetét, ami megtetszett. Mégpedig azért, mert Barna bácsinak – akiről beszélünk –, van tartása, és szomorú helyzete ellenére is reménytelenül beszélt az életéről. Megállapodtunk, hogy majd készíték róla néhány képet, kérdés, hogy mikor lenne alkalmas. Elmondta, hogy eljön majd az éjjeli misére, akkor lehetne. Kérdeztem, mégis hogyan? A Katolikus Karitász udvarán raklapokból összeállított kuckójában átöltözik sötét

öltönybe, fehér ingbe, nyakkendőöt köt, aztán a mise után vissza ismét hajléktalannak, s lefekszik a kuckójában? Így, pontosan így, válaszolta. Akkor is nagyon hideg volt, éjszaka mínusz 13 fok. Ő már készülődött, együtt mentünk át templomba, ahol a sekrestyés, Kovács Zsolt lehozott nekünk egy kávé, azzal felfrissültünk. Az a sorozat – kilenc kép –, amely André Kertész Nagydíjat kapott, négy óra története, este tíztől, hajnali kettőig. Átöltözés a hajléktalan kuckójában, részvétel az éjféltől misén, azzal a plusszal, hogy a végén ő kitette a kalapját és koldult, majd szerény menedékebe húzódott vissza. Ez számomra olyan kerek történet lett, hogy meggyőződésemmé vált, nemcsak közzétételre kell leadnom a képeket, hanem egy sorozatot be kell adnom a Sajtófotó Pályázatra is.

– *Egyértelmű volt a fogadtatás? Én például még csak a sorozat címét láttam a híradásban, de csettintettem, hogy jól kitalálta...*

– Nem volt egyértelmű, és ez mutatja a képek értékelésének szubjektivitását. Sok kollégának megmutattam azt a kilenc képet, amelyet kiválasztottam. Általában azt választották, hogy nem ér meg annyit, hogy lassú, sok benne az ismétlődés, ez tipikusan csupán egyetlen képet megérintő téma. Én pedig azt mondtam, hogy éppen a történet íve a lényeg: a kuckótól a kuckóig, s ami közte történik. Később örömmel hallgattam Adrian Evans,⁴ a nemzetközi zsűri brit elnöke – aki háromszor volt már tagja a World Press Photo zsűrijének is – értékelését, amelyben három díjazott munkát emelt ki, köztük az enyémet. Éppen azt hozta fel éreynként, hogy nagyon emberi, és pont azzal tűnt ki a teljes mezőnyből, hogy ilyen lassú elbeszélő módon volt az egész feldolgozva. Miközben a sorozatoknál mindenki arra törekszik, hogy minél gyorsabb, feszesebb legyen a történet, még csak motívumisméltés se történjék. Én szembe mentem ezzel. Volt még egy, számomra emlékezetes esemény a sajtófotókiállítás megnyitóján. Odajött hozzám Magyarország egyetlen Kossuth-díjas fotóriportere, Korniss Péter, és hosszasan elbeszélgetett velem. Mondandójának az volt a lényege, hogy ma sok fotóriporter – megjegyzem: időnként én is... – arra törekszik, hogy riportalanyából minél többet „kifacsarjon”, és a képriport üzenete még inkább egyértelmű legyen, még jobban hasson. Hogy például ha valaki sír, addig fokozza a riporter, míg végül megállíthatatlanul zokog, még nagyobb lesz a dráma. És van a másik fotóriporteri attitűd, amellyel „felemeli” az alanyát. Barna bácsival éppen ez történt az én sorozatomban. Nagyon jó volt hallani.

– *Személyes honlapján felsorolja, hogy milyen díjakat, kitüntetésekét kapott 1995-től 2015-ig. Elismerések között nem illik különbséget tenni, de ez esetben húzódik egy erőteljes határvonal kifejezetten szakmai és a nagyobb közösségtől kapott társadalmi elismerések között. Melyik áll közelebb a szívéhez?*

– Mindegyik megérintett, amikor kihirdették. A szívemhez azonban egyértelműen az áll közelebb, amit a város, illetve a megye adományozott.

– *Megindokolná? Az első pillanatban én éppen fordítva gondoltam...*

⁴ Adrian EVANS (London) grafikus, fotográfus, 1997-től a Panos Pictures igazgatója. Az 1986-ban alakult független sajtóügynökség a szociális témákat különösen érzékenyen feldolgozó tevékenységéért vált elismertté a szakmában.

– Én is, de később átértékeltem a véleményem. Felidézem, mit mondtam 2012-ben a Megyei Prima-díj átvétele után, talán még könnybe lábadt szemmel. Amikor az ember szakmai díjat vesz át, akkor büszkeséget érez, azzal egy konkrét, elvégzett munkát értékelnek; amikor Prima-díjat kap, akkor pedig meghatottságot, hiszen azzal folyamatos szakmai teljesítményt ismernek el. Ugyanígy éreztem a Barzó Endre-díj átvételkor is. Nincs annál nagyobb megtiszteltetés, ha az embert a saját környezete, a saját városa gondol egy adott szakterületen a díjra legérdemesebbnek, sokévi munka után. Egyébként magam is zsűriztem már, tudom, hogy a megmérettetések során ritka az egyhangú döntés.

Sok mindentől függ, hogy ki, milyen magasra értékelt egy képet vagy sorozatot. Mondok egy példát. Mindig is érdekelt a kétkézi fizikai munkából élők sorsa, ezért megörültem, amikor az MTI olyan emberekről kért riportot, akiket alkalomszerűen lakóhelyüktől távolabbra szállítanak dolgozni. A kérés kapóra jött: régóta szerettem volna képriportot készíteni mezőgazdasági napszámokról, volt is tippem, hol. Megszerveztem, hajnalban ott voltam az autóbusz indu-

Napszámások. (Több kép, ahogy a brit *The Guardian* A hét fotóriportere című sorozatában megjelent: <http://www.theguardian.com/artanddesign/gallery/2011/sep/19/photojournalist-attila-balazs-hungary>)

lásnál Tiszavasváriban, s a szüretelő munkásokkal töltöttem az egész napot egy tiszadobi gyümölcsösben, időnként beálltam én is barackot szedni. Megértettük egymást, méltányolták őszinte érdeklődésemet, úgy éreztem, jól sikerültek a képek. Négyszáz készült, harminc jelent meg az MTI fotókiadásában. Kétféle reagálást emelnék ki. Először: a sorozat váratlan sikert hozott. A teljes anyagot átvette az Európai Sajtófotó Ügynökség (EPA), sok külföldi újság közölte belőle felvételeket. A brit *The Guardian*⁵ pedig *Featured fotojournalist: Attila Balázs* címmel 2011 szeptemberében ennek szentelte kiemelt heti válogatását: tizennégy képet közölt. Először szerepelt ebben a rovatban magyar fotós, és az is ritkaság, hogy ilyen terjedelemben vesznek át egy riportot. És amiért mindezt elmondom, egy másik minősítés. A *Guardian* által közölt sorozatot beadtam a következő évi Sajtófotó Pályázatra. Itt az ötödik „körben” születik meg a végső döntés, és az én munkámat már az előzsűri kiszavazta, rajthoz sem engedték. Tehát ha egy konkrét munka értékeléséről van szó, az nagyon

⁵ A *The Guardian* Nagy-Britannia csaknem száz éve megjelenő napilapja, nemzetközi multimédiás és világhálós jelenléttel, amerikai és ausztráliai kiadással. A hetenként megjelenő *Featured Fotojournalist* rovat (*A hét fotóriportere*) rangos válogatás a nagyvilág képeiből, öt földrészi hír- és fotóügynökségeinek anyagából kiemelve egy-egy jellemző témát egy szerzőtől.

szubjektív is lehet. Ha évek folyamatos munkáját ismerik el, az sokkal kiegyensúlyozottabb, értékesebb.

– *Elég időrabló bívatás a fotóriporteré, akár a napszámosokra, vagy például az őzre gondolok. Gyakran befejeledkezik a munkába?*

– Amikor dolgozom, igyekszem nem gondolni másra. De nemcsak időrabló, alkalmasint áldozatot is kell hozni, meg odafigyelni a veszélyekre. Nem eget rengető dolgokra gondolok, de vigyázni kell például, nehogy belecsúszzak a jeges vízbe, amikor az árvíznél a legjobb beállításra koncentrálok. Vagy például a Viszki szabadulása idején éjszaka farkasordító hideg volt, mínusz 15 fok körül, három nadrág volt rajtam és még teázni sem mertem, nehogy véletlenül akkor jöjjön rám a szükség, amikor megtörténik az esemény. És a harmadik óra végén ez már reális... De említhetném a hajléktalan karácsonyát is: aznap a családuknál a szokottnál korábban jött a Jézuska, mert este 10-re mentem Barna bácsihoz, a hajléktalanhoz, és hajnali három tájban értem haza. Előre azonban nem spekulálok ilyesmin, mert akkor már régen rossz lenne...

– *A legutóbbi választások idején olvastam, hogy az MTI visszavonta az egyik fotóját. Mi történt, akkorát hibáztatt?*

– Túl nagyot nem, de egy sorozatom egyik képét valóban visszavonták. Az történt ugyanis, hogy kitaláltam, én nem az unalomig ismert valamelyik városi szavazókörbe megyek, hanem elkísérem egy bokortanyára a mozgóurnás szavazatszedőket. A képriport annak rendje, módja szerint el is készült. Néhány órával azt követően,

A visszavont kép történetéhez. Mozcóurnás szavazás Felsősimán, európai parlamenti választás 2014. május 25. A sorozat hét (+ egy kinagyított) képe:<http://444.hu/2014/05/25/igy-szavazott-egy-neni-a-fideszre/>

hogy az MTI közreadta, az egyik internetes portálon némi éllel az jelent meg, hogy a fotós tudta, hova kell menni... Lényegében megsértettem a szavazás titkosságát. A bizonyíték egyik képem picí részlete volt, amit egy félméteres fotóból nagyítottak ki. A szerkesztők a kiemelélen látni vélték, hogy a szavazó majd hová ikszel. Igaz, látható volt a tollat tartó kéz és az is, hogy a toll majdnem érinti a szavazólapot. Nem érintette ugyan, és egyáltalán nem biztos, hogy az idős néni oda szavazott, ahová a szerkesztők gondolták, az MTI mégis visszavonta a képet. Persze addigra már sokan közzétették, de mások – akik nem nagyították huszonötszörösre a kép egy részletét – semmit nem kifogásoltak. Én, természetesen, újabb szemponttal gyarapítottam a tapasztalataimat.

– *Beszéljünk a technikáról is! Milyenek gondolja a fekete-fehér és a színes kép viszonyát? Vannak, akik most is azt mondják, hogy bizonyos témákat jobb fekete-fehérben fényképezni.*

– Jó a megfogalmazás, hogy bizonyos témákat. Mégpedig azért, mert a fekete-fehér ápol és eltakar. olyan, mint a diszkóban a széplány. Addig szép, amíg UV-fény alatt táncol..., a napfényen már nem annyira. Én ismerem mindkét technikát, bár mint a beszélgetés elején kiderült, már a tanulóéveimben is sokat dolgoztam színes filmre. Most már több mint tíz esztendeje nem fényképeztem fekete-fehér filmre. Kétségtelen, mindkét technikának vannak hívei. Az egyik tábor képviselői azt mondják, a világ alapvetően színes, és ha megvan ehhez a színes technika, miért kellene fekete-fehérben fényképezni. A másik csoport érvei úgy szólnak: a világ színes, de a fénykép eredendően fekete-fehér. Mennyivel nagyobb tudás kell ahhoz, hogy azt a harmóniát, amit a színek biztosítanak, a szürke árnyalataival tudjuk visszaadni! Sokkal erőteljesebb képeket tudunk készíteni, ha a szürke árnyalataival ábrázolunk egy témát. Nos, én azt a táborot erősítem, amely azt vallja, hogy ha a világ alapvetően színes, akkor én színes technikával fényképezek. Egyébként is kissé akadémikusnak tűnik a vita, ugyanis a mai digitális gépek lehetőséget teremtenek arra, hogy lényegében egy mozdulattal átállíthassunk egy színes képet fekete-fehérnek. Sőt még egyéb trükk is van bőségesen.

– *Úgy tudom, Attila országosan is az elsők között használt digitális fényképezőgépet a Keletnél, az Inform Média tulajdonosának jóvoltából. Milyen gyorsan fejlődik a digitális technika?*

– Viharos gyorsasággal. Ha belegondolok, hogy ma közkeletűek a cigarettásdoboznál kisebb digitális fényképezőgépek, s némelyik felforrósított kamerája van. Én pedig, amikor a '90-es évek elején megkaptam használatra a Kelet első digitális gépét, két részből állt: a kamerából, amely nagyjából háromszor akkora volt, mint a most használatosak, és kábellel össze volt kötve a vállon hordott aktatáska méretű táp- és feldolgozóegységgel, amely önmagában volt majdnem tíz kiló. Utóbbi képernyőjén lehetett megnézni fekete-fehérben az elkészült képet, egy-két perccel az expozíció után. Nagyon körülményes volt, és elvette annak varázsát, ahogy a laborban vártuk, milyen képet is készítettünk. Ez már régen a múlté. A mai könnyű gépek sorozatokat készítenek a másodperc töredéke alatt, azonnal megnézhető a kép, s egyre nagyobb képernyőn, azonnal lehet korrigálni. Furcsa dolog, bár nem szeretem, mégis egyre többször veszem észre magam, hogy exponálás után azonnal nézem a képet, dobom ki, ha nem megfelelő és készítek másikat. Sok időt elvesz a – patetikus kifejezést használok – az alkotás folyamatából. Ráadásul el is kényelmesít, mert nem egy jó képre koncentrálok, hanem „lövök” egy sorozatot, amiben biztosan lesz több jó. Használok az egyre fejlődő technikát, de csak a legszükségesebb mértékben, egyben idegenkedem attól, hogy a fejünkre nő. Igyekszem távol tartani magam, amennyire csak lehetséges, az egyre újabb kütyüktől, s nemcsak a fényképezés területén. Most lett csak okostelefonom, de az is csak azért, mert a cégnél adták, így is nekem lett utoljára. Nincs GPS-em, bár a telefonban benne van, de azt sem használom. És sorolhatnám, hogy még mennyi mindent nem használok. Tulajdonképpen a digitális fényképezést sem szeretem, mert bármilyen furcsa, számomra több a hátránya, mint

az előnye. Sokkal több munka van vele. Régen elmentem egy tekercs filmmel az eseményre, lefényképeztem, a kész tekercset odaadtam Lipcsei Marikának, a laboránsnak, aki előhívta, kiválasztottuk a megfelelő képet, amihez írtam képaláírást, leadtam a szerkesztőnek. A digitális változat: fényképezek egy órát, körülbelül húsz perc alatt átnézem a termést és kiválasztom azt, ami kell. Utána azt a 10–12 képet – most az MTI-munkáról beszélek – adjusztálom az asztali gépen vagy a laptopon negyven percig, ez már maga több mint amennyi időt a fényképezéssel töltöttem. Majd megszóvegezem, archiválom, az másik fél óra. Tehát az utómunkálatok nagyjából kétszer annyi időt vesznek igénybe, mint amennyit a fényképezéssel töltöttem, tehát az érdemi munkától veszi el az időt. Ez persze csak egy ember véleménye, olyané, aki még használt filmes technikát, és jobban szeret a felvétellel foglalkozni, mint az utómunkálatokkal. Azok a fiatalok, akik beleszülettek a digitális korbba, nyilván másként látják. Például egy alkalommal ökölvívó mérkőzésen egymás mellett dolgoztunk a Nemzeti Sport fiatal fotósával. Én próbáltam felvenni a sportolók ritmusát, figyeltem a lehetőségeket, hogyan mutatna a kép legjobban. Ő pedig mellettem nyomta a gombot, készített egy menetről vagy háromszáz képet. Három perc alatt. Meg is kérdeztem viccesen, hogy filmet készít? Azt mondta, ő fényképezés közben nem bíbelődik az-zal, hogy mit lát, lefényképez mindent, aztán a szünetben kiválasztja a legjobb 10–12 felvételt, annyi biztosan van, a többit pedig kidobja és kezdi előlről. Tehát ez is egy megoldási lehetőség, én fordítva szeretem.

– *Három évtized profi fényképezés után mit gondol, milyen tulajdonságok szükségesek ahhoz, hogy valaki jó fotóriporter legyen?*

– Elég sok van. Mindenekelőtt rugalmas gondolkodás, kapcsolatteremtő készség, munkabírás, új iránti fogékonyság. Fontos a nagyon jó problémamegoldó készség és az őszinte érdeklődés a világ dolgai iránt. Nem mondom, hogy én már mindegyikkel rendelkezem, de valami ilyesmi lenne az ideális kombináció.

– *Régen foglalkoztat a kérdés: van, akiről az első napos amatőr is jó képet tud készíteni, míg másokról egy gyakorlott fotós sem. Azt szokták mondani, hogy az egyik riportalany fotogén, a másik pedig nem. Ön szerint mi az igazság?*

– Ez reális probléma. Van olyan ember, akinek arcelrendezése szimmetrikus, másoknak nem. Akinek szimmetrikus, nagyon könnyű fényképezni. Akinek nem, arról is lehet szép és jó fényképet készíteni, csak sokkal több időbe kerül. Az idő azonban a mai világban pénz, és ezért van az, hogy az élvonalbeli modellek honoráriumuma csillagászati, mert róluk még gyengébb fotós is azonnal jó képet tud készíteni, míg másokról ugyanez sok időbe telik.

– *Beszélgetésünk elején azt mondta, minden vágya az volt, hogy bekerüljön a Kelet-Magyarországhoz és ott fotóriporter legyen. Húsz év után – ami nézőpont kérdése, hogy sok vagy kevés – mégis máshová szerződött miért?*

– Közös döntés volt. Megváltoztak a munkakörülmények, a valódi fotózás a munkaidő legfeljebb egyharmadát tette ki, a többit számítógép előtt kellett tölteni feldolgozással, archiválással, adminisztrációval. Én pedig nagyon szeretek fényképezni,

és nagyon nem szeretek papírmunkát végezni. Mindezek miatt volt bennem egy kis „dolgozói ellenállás”. Szóval több ok miatt elkíváncoltam, de magamtól soha nem lett volna lelkierőm azt mondani, hogy felmondok. Valószínű, hogy az Inform Média vezetése is nehezen szánta volna rá magát, hogy elküldjön, mert a fotóriporteri munkám nem indokolta azt. De összeértek a szálak és mindkét félnek megkönnyebbülés volt, hogy vége. Akkor már hosszabb ideje az MTI külső tudósítója voltam, nem volt gond módosítani a megállapodást, így lettem 2008-tól az MTI szerződéses fotóriportere, ami kedvemre való megoldás.

– *Feltételezem, ettől függetlenül élete fontos helyszínének tartja a Keletet. Melyek az eddigi meghatározó munkahelyek, amelyek alakították munkáját?*

– A Top 1 mindenképpen a Kelet-Magyarország. Fiatalon olyan lehetőségeket kaptam, amilyenekről legfeljebb álmodtam. Ott szereztem meg az alapokat mindenhez. És úgy tanulhattam meg a szakmát, hogy nem rajtam statuáltak példát, ha hibáztam, mindig lehetőséget kaptam, hogy javítsak. A napilapos évek mindenképpen a leghasznosabb éveim. A második az MTI, amellyel külső vagy belső munkatársként régen kapcsolatban állok. MTI-s munkáimmal szereztem országos ismertséget, és ugyancsak a Távirati Iroda révén kerültem ki a nemzetközi porondra. Bizsergető érzés, hogy időnként Ausztráliából, Amerikából, Nagy Britanniából kapok hírt ismerőseimtől, hogy az ottani lapokban látták a képeimet, vagy éppen beválogatták valamelyik riportomat a hét figyelemre méltó munkái közé. És van itt még egy rejtett tartalék, a Sóstó Zoo. Gajdos Lászlóval még akkor kezdtünk együtt dolgozni, amikor nem volt a csúcson az állatpark. Velük olyan egzotikus helyeken járhattam, ahová egyébként soha nem jutottam volna el, mint például 2003-ban Galapagosra, Ecuadorba és Chilébe, illetve 2006-ban Indonéziába és Malajziába.

– *Beszélgetésünk vége felé a családjáról szeretném kérdezni. Megbeszéltük a rapszodikus munkabeosztást, ismertek a „munkaköri” veszélyek, a reprezentáció, hogy finoman fejezzem ki magam, a környezetében folyamatosan jelen lévő szép lányok, modellek. Hogyan egyeztette össze mindezt a magánéletével?*

– Nagy szerencsém, hogy mindezekről felhőtlenül tudok beszélni, annak ellenére, hogy a szakmában valóban van példa az italozásra éppúgy, mint a tönkrement családokra. Én azonban a szülői háznál soha nem láttam ilyet, és a Keletnél is vannak példaértékű életek. Feleségem, Bernadett, részben szakmabeli. Nyomdászcsaládból származik, már házasságkötésünk előtt tudta, hogy a fotóriporteri munka nem tipikus, nem reggel nyolctól fél ötig tart. Húsz éve, amióta házasok vagyunk, azt is tapasztalhatta, hogy a rendszertelen munkabeosztásom ellenére igyekszem minél többet együtt lenni a családommal, s közösen építgetni a jövőnket. Mindig örömmel megyek haza. Nagyra értékelem, hogy feleségem gyógytornász munkája mellett otthon „tartja a frontot”. A türelem és a megértés, ami az én munkám elviseléséhez szükséges, nála megvan. Tudja csillapítani azt a feszültséget, ami bennem mindig vibrál, és megpróbál rávenni a mértéktartásra. Neki köszönhető, hogy igyekszem a minőségi munkára koncentrálni, nem pedig a mennyiséget hajszolni. Úgy látom, hasonló szellemben

nőnek fel gyermekeink is, mint ahogy mi élünk. Gergő már tizennyolc éves, a Kölcseyben tanul. Negyedikes, a nyelvek iránt érdeklődik, felsőfokú német, középfokú angol nyelvvizsgája van, most a spanyolt favorizálja. A kisebb fiúnk, Bálint tizennégy éves, a két tannyelvű Zelk Zoltán Általános Iskola német tagozatának nyolcadik osztályos diákja. A nyelvek mellett – meglepetésünkre – a hadviselés tudománya iránt érdeklődik, még nem tudjuk, mi lesz a folytatás.

– Ez is kerek történet, szép család, sikerek a munkában. Befejezésül egy kérdéscsoport: mit szeretne elérni a közelgő 50. születésnapjáig, milyen tervek foglalkoztatják, megszületett-e már az az egyetlen kép vagy sorozat, amit méltónak tart a következő, immár 34. Sajtófotó Pályázatra?

– A Magyar Távirati Iroda fotóriportereként a mindenkori eseményekhez vagyok kötve, és mivel eseménydús időket élünk, ez napjaim jelentős részét kitölti. Mivel javarészt Nyíregyházán és Szabolcs-Szatmár-Beregben dolgozom, ezt a területet ismerem legjobban. Azt is tudom, hogy a városnak és a megyének sokkal több képileg jól megjeleníthető értéke van, mint amit eddig láttunk. Ezeket csak egy független fotóriporter tudja megjeleníteni, mert ha valaki megrendelésre dolgozik, akkor óhatatlanul igyekszik megfelelni a megrendelő igényeinek. Nos, én egy olyan városi és megyei albumot szeretnék készíteni, amilyenek én látom a várost és a megyét. Hiszem és remélem, ha egy ilyen képes könyv elkészülne, nem maradna publikálatlanul. Foglalkoztat az új weblapom, mert az a mai internetes világban nélkülözhetetlen. Jelenleg szerkesztés alatt áll és nagy dilemmát okoz, hogy a riportert vagy az alkalmazott fotográfust mutassa be. És itt van még gyermekeim nyelvtudása, ami naponta inspirál. Össze kell szednem magam, és angol nyelvtudásomat a munkában használhatóvá fejleszteni, ez nem halogatható tovább. A következő évi Sajtófotó Pályázatnak azt a bizonyos képét még nem látom lelki szemeim előtt, de hát nincs is előírva, hogy minden évben díjnyertes képpel kell előállnom. De törekedni kell rá, és én ezt is teszem.

A fotóriporter egyik kedves képe: Nyíregyháza, Kossuth tér